

Civilno društvo i institucije na istom zadatku: Mogućnosti za unapređenje ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama

Jelena Šapić i Filip Stojanović

REZIME

Postojeći modeli zadovoljavanja bezbednosnih potreba građana na lokalnom nivou nedovoljno su efikasni, uprkos solidno postavljenom institucionalnom okviru, pokazuje istraživanje CENTRA u tri lokalne zajednice koje se suočavaju sa specifičnim pretnjama ljudskoj bezbednosti – uticajem intenzivnih migracionih tokova, rodno zasnovanim nasiljem i pogoršanom bezbednošću mladih. Do ovih zaključaka CENTAR je došao kroz dve serije diskusija, prvo sa akterima na lokalnom nivou – predstavnicima lokalnih institucija i OCD, a zatim sa akterima sa nacionalnog i lokalnog nivoa - poslanicima iz ovih zajednica, članovima skupštinskih odbora za odbranu i unutrašnje poslove, kontrolu službi bezbednosti i odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, i predstavnicima lokalnih institucija i OCD koje deluju na terenu. U ovom predlogu javne politike ukazujemo na potencijale za unapređenje bezbednosti u lokalnim zajednicama kroz povezivanje ovih aktera, i bolje osmišljeno zajedničko delovanje. Mapiranjem dobrih praksi želimo da ukažemo na mogućnost podizanja efikasnosti postojećih modela lokalizacije bezbednosnih politika i demokratske kontrole reforme sektora bezbednosti i razvijanje komplementarnih pristupa, kao što je direktna komunikacija lokalnih institucija i OCD sa narodnim poslanicima, kroz uspostavljanje lokalnih poslaničkih kancelarija, uključivanje poslanika u rad lokalnih saveta za bezbednost i druge aktivnosti koje omogućavaju efikasniju primenu nacionalnih bezbednosnih politika na lokalnom nivou i bolju reprezentaciju lokalnih potreba u najvišem predstavničkom telu.

1 Ovaj predlog praktične politike nastao je kao rezultat istraživanja u okviru projekta „Lokalna bezbednost i uloga narodnih poslanika/ca“ podržan od strane Odeljenja za demokratizaciju pri Misiji OEBS-a u Srbiji, u okviru većeg projekta „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji“ uz finansijsku podršku vlade Kraljevine Švedske. Stavovi izneti u ovom predlogu praktične politike ne odražavaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji, već pripadaju autorima istraživanja. Za više informacija o aktivnostima na projektu, videti: www.lokalnabezbednost.publicpolicy.rs.

2 Svi pojmovi u ovom tekstu odnose se podjednako na osobe ženskog i muškog pola.

3 Maja Bjeoš *et al*, *Priručnik za rad lokalnih saveta za bezbednost*, Fond za otvoreno društvo, Beograd, 2011; Filip Evison *et al*, *Priručnik za delovanje saveta za bezbednost u gradovima i opštinama*, MUP i SKGO, Beograd, 2015.

4 Na primer, Nacrt zakona o planskom sistemu i Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnoj upravi donose veće obaveze za državnu upravu kada je u pitanju obaveza održavanja javnih rasprava o propisima, dužina njihovog trajanja i način izveštavanja o njima. Takođe, planira se razvijanje sistema koji bi podrazumevao konsultacije sa zainteresovanim akterima i javnošću i pre samog formulisanja nacrta propisa.

5 Više informacija o prethodnom projektu Centra koji je takođe sadržao komponentu olakšavanja direktne komunikacije sa narodnim poslanicima na: http://www.publicpolicy.rs/projekti/15_Mladi-i-demokratska-kontrola-sektora-bezbednosti#.WUJ_SFTyiUK.

6 Proporcionalni izborni model je preko zatvorene liste depersonalizovao izbore i predstavnike direktno vezao za stranke. Otuda se potencijalni kandidati i ne trude da se predstave biračima i da se bore za njihove glasove. Milan Jovanović, „Parlamentarni izbori u Srbiji 2014. godine: Mali jubilej“, *Politički život*, br. 11 (Septembar 2014) str. 17.

7 Od ukupno 250 poslanika, preko četvrtine je iz Beograda – ukupno 66 narodnih poslanika. Slede Novi Sad sa 15, Niš sa 11 i Kragujevac sa 6 poslanika. Narodna skupština, dostupno na: <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina/-sastav/narodni-poslanici/aktuelni-saziv.890.html>, pristupljeno: 15. maja 2017.

8 Svetlana Đurđević-Lukić *et al*, *Monitoring izborne kampanje: stranke o bezbednosnim temama*, Centar za istraživanje javnih politika, Beograd, 2016.

UVOD¹

Unapređenje ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama i izrada i sprovođenje bezbednosnih politika sa posebnim osvrtom na lokalni kontekst preduslovi su za postizanje veće bezbednosti građana Srbije.² Bezbednosne institucije u Srbiji već dve decenije kroz reformske procese u sektoru bezbednosti promovišu pristup koji uvažava specifične bezbednosne potrebe građana i društvenih grupa i lokalni kontekst u kojem se te potrebe ostvaruju. Jedan od rezultata ovih reformi je i primena koncepta policije u zajednici, kao i osnivanje lokalnih saveta za bezbednost.³ Iako je, po svojoj prirodi, lokalni savet za bezbednost savetodavno telo, ono predstavlja najefikasniji način okupljanja relevantnih lokalnih aktera sa ciljem razmene iskustava i dijaloga o lokalnim bezbednosnim rizicima. Ovo telo može razvijati lokalne strategije i akcione planove koji su usmereni ka unapređenju lokalne bezbednosti. Međutim, ovi procesi se odvijaju usporeno – novi Akcioni plan za sprovođenje Strategije policije u zajednici nije usvojen, a uprkos izraženim namerama nosilaca javnih politika i podršci koju međunarodne organizacije daju procesu uspostavljanja saveta, samo polovina od njih (oko 70) je funkcionalna. Ovo ukazuje na potrebu za dodatnim istraživanjem mogućnosti za unapređenje bezbednosti u lokalnim zajednicama. Tim pre jer su u Srbiji, u okviru procesa evrointegracija, u toku brojne normativne promene koje stavljaju naglasak na veće uključivanje građana u proces kreiranja javnih politika u različitim oblastima, pa i u oblasti bezbednosti.⁴

Važnu ulogu u ovim procesima treba da preuzme i Narodna skupština, kako zbog svoje zakonodavne funkcije, tako i zbog toga što, kao predstavničko telo, treba da deluje kao spona između građana i kreatora javnih politika u oblasti bezbednosti. Preduslov za ostvarenje ove uloge Narodne skupštine svakako je aktivna komunikacija narodnih poslanika sa svojom biračkom bazom, koja u ovom trenutku u velikoj meri nedostaje.⁵ U duhu proporcionalnog izbornog sistema u Srbiji birači glasaju za političke stranke, a ne konkretne ličnosti iz lokalne zajednice.⁶ To za posledicu ima nedovoljnu zastupljenost lokalnih zajednica u Skupštini, s obzirom na to da narodni poslanici uglavnom dolaze iz većih gradova i centara, prvenstveno iz Beograda.⁷ Dodatno, politički akteri vrlo često pristupaju bezbednosnim temama na neodgovarajući način, a politička diskusija u ovom domenu neretko se vodi bez argumenata i u populističkom maniru. Analiza zastupljenosti bezbednosnih tema u medijskim izveštajima sa predizbornih skupova tokom 2016. godine, pokazala je da stranke pristupaju temama iz oblasti bezbednosti na *ad hoc* način a ne na bazi koherentnog sagledavanja bezbednosne politike Srbije.⁸

U ovom predlogu javne politike razmatra se mogućnost za unapređenje ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama kroz podsticanje komunikacije između narodnih poslanika i građana lokalnih zajednica iz kojih dolaze, kao i kroz jačanje saradnje lokalnih institucija i civilnog sektora. U tom cilju, CENTAR je organizovao dve serije diskusija, prvo sa akterima na lokalnom nivou, a zatim sa akterima sa nacionalnog i lokalnog nivoa - poslanicima iz ovih zajednica, članovima skupštinskih odbora za odbranu i unutrašnje poslove, kontrolu službi bezbednosti i odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, i predstavnicima lokalnih institucija i OCD koje deluju na terenu. Predlog praktične politike daje uvid u neke od najvažnijih problema ljudske bezbednosti u tri lokalne zajednice u Srbiji, kao i u institucionalni okvir uspostavljen na lokalnom nivou, i nudi preporuke za unapređenje dijaloga između poslanika i lokalnih zajednica i aktera na lokalnom nivou.

LJUDSKA BEZBEDNOST I DEMOKRATSKA KONTROLA SEKTORA BEZBEDNOSTI KAO OKVIR ZA ISTRAŽIVANJE BEZBEDNOSTI U LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Ljudska bezbednost, kao pristup istraživanju bezbednosti, odlikuje se usmerenošću ka građanima i njihovim bezbednosnim potrebama i problemima u specifičnoj lokalnoj zajednici. Ljudska bezbednost u najširem smislu obuhvata: ekonomsku, ekološku, zdravstvenu, političku i ličnu bezbednost, bezbednost zajednice i bezbednost hrane.⁹ Ovaj koncept uspostavlja vezu između bezbednosti i stepena poštovanja ljudskih prava i sloboda, ali i podrazumeva da pojedinac i/ili grupa mogu nesmetano da rade na ostvarivanju svojih potencijala i da žive dostojan život u lokalnoj zajednici.¹⁰ Za razliku od tradicionalnog shvatanja bezbednosnih politika sa fokusom na teritorijalni integritet i suverenitet države, i njenu zaštitu od spoljnog ugrožavanja, ljudska bezbednost daje velike mogućnosti za sagledavanje bezbednosne dinamike u lokalnim zajednicama i „spuštanje bezbednosti na lokalni nivo”, na korak bliže građanima. Takođe, omogućava uključivanje ličnih percepcija i stavova građana o bezbednosnim problemima, akterima bezbednosti i njihovom funkcionisanju kao bitnih odrednica lokalnog bezbednosnog konteksta.¹¹

Demokratska kontrola sektora bezbednosti temelji se na premisi da bezbednosne institucije moraju biti odgovorne prema građanima. Odgovornost sektora bezbednosti prema građanima je jedan od temelja reforme sektora bezbednosti, kao procesa prilagođavanja bezbednosnih institucija kako bi one efikasno i efektivno pružale i ljudsku i državnu bezbednost, u okvirima demokratske vladavine.¹² Reforma sektora bezbednosti ne obuhvata samo reorganizaciju i racionalizaciju bezbednosnih struktura, prilagođavanje normativnog okvira, već i pitanja poput transparentnosti rada, nediskriminatornog postupanja ili razvijanja modela za rad sa ranjivim grupama i odgovor na njihove bezbednosne potrebe.¹³ Nakon skoro dve decenije, dalji nastavak reforme sektora bezbednosti usko je povezan i sa procesom pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, posebno u kontekstu pregovaračkih poglavlja 23 i 24 koja se odnose na oblasti pravosuđa i osnovnih prava, odnosno polja bezbednosti, pravde i slobode.

9 Human Development Report 1994, UNDP, Oxford University Press, New York, 1994. pp. 24-25.

10 Više o konceptu ljudske bezbednosti u: Svetlana Đurđević Lukić, "Broadening Security Concept – from 'National' to 'Human Security'", *Međunarodni problemi*, Vol. 61, No. 4, 2004, pp. 397-408; *Human Security Now*, Commission on Human Security, United Nations, New York, 2003; Mely Caballero-Anthony, "Community security: Human security at 21", *Contemporary Politics*, 21(1), 2015, pp. 53-69.

11 Uprkos razlikama u ova dva pristupa, bitno je napomenuti da antropocentrični karakter ljudske bezbednosti ne poništava ulogu države. Država nastavlja preko svojih drugih institucija poput domova zdravlja, centara za socijalni rad, obrazovnih institucija da osigura bezbednost građanima. Milan Lipovac i Luka Glušac, „Perspektiva koncepta ljudske bezbednosti”, *Vojno delo*, Vol. 64 (1), 2012, str. 183-197

12 Heiner Hänngi, "Conceptualizing Security Sector Reform and Reconstruction", in: Alan Bryden, Heiner Hänngi (eds), *Reform and Reconstruction of the Security Sector*, DCAF-LIT, 2004, pp. 3-20.

13 Više o tome u: Andrew Cottey, Timothy Edmunds, Anthony Forster, "The Second Generation Problematic: Rethinking Democracy and Civil-Military Relations", *Armed Forces & Society*, 29, 2002, pp. 31-56.

Reformisan sektor bezbednosti pod kontrolom je izvršne vlasti, parlamenta i nezavisnih institucija, kao i stručnih organizacija, medija, organizacija civilnog društva, i samih građana, koji na ovaj način dobijaju i veći upliv u kreiranje bezbednosnih politika na svim nivoima.¹⁴ U sistemu demokratske kontrole sektora bezbednosti posebno mesto i ulogu ima Narodna skupština, kao predstavničko telo i spona između građana i kreatora javnih politika.

OSVRT NA LJUDSKU BEZBEDNOST U SUBOTICI, KRALJEVI I NOVOM PAZARU: SLIČNOSTI I RAZLIKE

Prema istraživanju, problemi ljudske bezbednosti sa kojima se suočavaju sve tri lokalne zajednice su prvenstveno socioekonomski – nezaposlenost, nesigurnost radnog mesta i rizik od siromaštva, a potom vršnjačko nasilje i zloupotreba narkotika.

Nezaposlenost¹⁵ i neizvesnost zaposlenja sa sobom nose osećaj nesigurnosti i onemogućavaju pojedinca da ostvari svoje ciljeve i potencijale, što utiče i na osećaj bezbednosti: „Za mene je neizvesnost izvor nebezbednosti. Dakle, šta će ovde biti za 3-5 godina, gde ću ja biti za 3-5 godina što se tiče mog radnog mesta. Da li ću ja ovde naći zadovoljenje svih elemenata ili ću ići dalje i drugde, odnosno šta će biti sutra ili prekosutra.” (Učesnica u fokus grupi, Subotica) **Rizik od siromaštva** se vidi kao značajan bezbednosni problem u sve tri lokalne zajednice¹⁶ jer posledično raste nezadovoljstvo građana koje se manifestuje i kroz nasilno ponašanje, porast ekstremizma, radikalizma i kriminalnog delovanja. Drugi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji ukazuje da su deca i mladi najviše izloženi ovom riziku, što dugoročno može imati dalekosežne posledice po razvoj društva u celini.¹⁷

14 O ulozi civilnog društva i medija u reformi sektora bezbednosti: Svetlana Đurđević Lukić, "Security Sector Reform and the Role of Civil Society in the Western Balkans", *Sudosteuropäische Mitteilungen*, Vol. 47, No1, 2007, pp. 50–61; o ulozi medija: Svetlana Đurđević Lukić (ed.), *The Media and Security Sector Reform in the Western Balkans*, DCAF, Geneva, 2010.

15 Stopa nezaposlenosti iznosi u Subotici 19,10%, u Kraljevu 25,62%, a u Novom Pazaru iznosi 47,63%. *Opštine i gradovi u Republici Srbiji*, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2015, dostupno na: <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2015/pdf/G20152017.pdf>, pristupljeno: 14. aprila 2017.

16 U riziku od siromaštva nalazi 49,4% građana Novog Pazara, dok je u Subotici i Kraljevu ovaj broj skoro duplo manji – 23,5%, odnosno 28,3%. *Mapa siromaštva u Srbiji*, RZS i Svetska banka, Beograd, 2016.

17 *Drugi nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva u Republici Srbiji*, Vlada Republike Srbije, oktobar 2014, str. 8, dostupno na: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2014/11/Drugi-nacionalni-izvestaj-o-socijalnom-ukljucivanju-i-smanjenju-siromastva-final.pdf>, pristupljeno: 27. aprila 2017.

U toku trajanja projekta, CENTAR je sproveo anketu koja je bila dostupna na sajtu (lokalnabezbednost.publicpolicy.rs) i društvenim mrežama. Ciljevi ankete bili su da, na većem uzorku od fokus grupa, identifikuje bezbednosne probleme u različitim zajednicama u Srbiji i da ispita prvo da li ispitanici znaju ko su narodni poslanici iz njihovog mesta i drugo ocene njihov doprinos u lokalnim zajednicama iz kojih dolaze.

U periodu od 7. aprila do 12. juna, 592 osobe je uzelo učešća u anketi. Najveći procenat ispitanika spada u grupu mladih (49.8% ispitanika je uzrasta između 20-24 godine, 21.6% uzrasta 25-29, i 11% pripada starosnoj grupi 15-19 godina). Kada je reč o teritorijalnoj zastupljenosti, 61.3% ispitanika ima boravište u Beogradu, 16.6% u Vojvodini, 13.5% u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji, i 8.6% u Južnoj i Istočnoj Srbiji.

Na pitanje *Koji su glavni rizici po ljudsku bezbednost u Vašoj zajednici?* ispitanici su mogli da odaberu više od jednog odgovora. 359 ispitanika je kao rizik videlo nezaposlenost, 332 njih siromaštvo, a 295 kriminal.

Ekonomski faktori se istovremeno vide i kao jedan od ključnih uzroka rasprostranjenosti **vršnjačkog nasilja**, uz slabljenje i degradaciju porodice: „Postoji nesigurnost u porodici, gde jedno ili dvoje radi za 200 evra i gde više ne obraćaju baš puno pažnju na decu koja idu u srednju školu. Oni više nemaju smisao. Nemaju više nikakav cilj u životu. Ako neko nešto dobro radi u školi, npr. ja sam imao primer gde je u mom odeljenju, zato što sam ja bio malo nešto aktivan u parlamentu, došao i izboo me nožem. Mene lično. To je zbog toga što on nije imao cilj.” (Učesnik u fokus grupi, Novi Pazar) **Zloupotreba narkotika** vidi se kao posebno zastupljena među maloletnim licima. Važnu karakteristiku ovog problema predstavlja utisak da su narkotici izuzetno dostupni mladima, posebno maloletnicima, kao i da su sveprisutni u školskim dvorištima: „U naselju gde ja živim ima dosta narkomana, to je blizu bolnice i tu dolaze na metadonsku terapiju. Tako da po ceo dan, a naročito prepodne, oni tu ispred naše zgrade uzimaju tu terapiju vrlo javno. Mala deca su veoma izložena i njihovim špricovima koji su pobacani po ulici. Drugo, mogu doći vrlo lako sa njima u kontakt, da ih jednostavno privuku i da počnu da se druže sa njima. Tako da ja mislim da je to jedan veliki problem u Kraljevu kojim se niko ozbiljno ne bavi.” (Učesnica u fokus grupi, Kraljevo)

Pored ispitivanja stavova o problemima ljudske bezbednosti, tim CENTRA je dublje istražio tri zasebne teme uzimajući u obzir lokalni kontekst – uticaj intenzivnih migracionih tokova (u daljem tekstu: migrantske krize) na lokalnu bezbednost u Subotici, rodno zasnovano nasilje u Kraljevu i bezbednost mladih u Novom Pazaru.

Učesnici projekta CENTRA prepoznaju **migrantsku krizu** kao izazov lokalnoj bezbednosti u Subotici, iako su zabeleženi samo sporadični incidenti u koje su bili uključeni migranti, i to najviše tokom zime.¹⁸ Oni smatraju da su kapaciteti institucija koje se bave ovim izazovom na lokalnom nivou ograničeni, i u tom kontekstu ukazuju na naglašeno prisustvo većeg broja migranata (muškaraca samaca) koji borave van kolektivnih/prihvatnih centara. S obzirom na to da se zvanični podaci o broju migranata odnose samo na one koji su smešteni u prihvatnim/tranzitnim centrima, ne postoji potpuna slika o broju onih koji su izvan centara. Ove grupe ljudi nisu u stanju da se same prehrane, što je bio razlog nekoliko upada u napuštene vikendice i na privatne posede. Predstavnici lokalnog civilnog sektora, sa kojima su razgovarali istraživači CENTRA, iznose stav da ovakve situacije ne doprinose značajno pojavi animoziteta prema migrantima kod lokalnog stanovništva, jer postoji svest o njihovom teškom položaju. Međutim, neadekvatno izveštavanje lokalnih medija vide kao faktor koji podstiče strah od nepoznatog i u krajnjem slučaju kao faktor koji može dovesti do nerazumevanja položaja migranata od strane građana Srbije.

Žene predstavljaju posebno osetljivu društvenu grupu u Kraljevu. Interna evidencija Udruženja Fenomena govori da u proseku svaka treća Kraljevačanka trpi neki vid **rodno zasnovanog nasilja**, koje se najčešće dovodi u vezu sa nasiljem u porodici.¹⁹ Podaci Republičkog zavoda za statistiku za 2015. godinu pokazuju da je broj žena žrtava porodičnog nasilja u Kraljevu bio 216. Poređenja radi, u Subotici je iste godine zabeleženo 72 slučaja nasilja nad ženama, a u Novom Pazaru 66.²⁰ Međutim, žrtve prijavljuju nasilje samo u slučajevima kada su one i/

„Mislim da je u većini slučajeva problem neznanje i dezinformacije. I oni imaju svoje slabosti i mana i oni mogu da 'puknu', verovatno iz više razloga nego mi, koji imamo kuću i imamo nešto obezbeđeno, a kada čujemo šta će biti sutra...šta će oni sa svojim sutra. Mi ne znamo u kakvim su oni uslovima živeli i ne možemo to da shvatimo. Iz koji su mesta došli ni to ne možemo da znamo. Ovde su došli bez ikakvog papira, nemaju nikava prava, bilo ko može da se izživljava nad njima, velike su tenzije. Možete li zamisliti u kojim uslovima oni žive sada u hladnim vremenima? Pokušajte da živite jedan dan tako, pa ćete videti kako će vam pući svaki živac. Trebalo bi se dublje baviti tim, i da se izbliza vidi ko su ti ljudi. Uvek postoji neki razlog gde ćemo da okrivimo njih.“ (Učesnik u fokus grupi, Subotica)

18 Prema podacima Visokog komesara Ujedinjenih Nacija za izbeglice (UNHCR), početkom decembra u Srbiji je bilo 6.400 izbeglica i migranata od kojih je 80% bilo smešteno u 13 objekata (pet centara za smeštaj tražilaca azila, pet tranzitnih i dva prihvatna centra). Procene su da je tokom ovog perioda oko 150 tražilaca azila kampovalo na dve lokacije blizu granice sa Mađarskom koja je smanjila prijem tražilaca azila sa 210 na 100 nedeljno. *Regional Refugee and Migrant Response Plan for Europe: Serbia, January-December 2017*, UNHCR, p. 83, dostupno na: <http://www.unhcr.rs/media/docs/2017/januar/RRMRP-Serbia.pdf>, pristupljeno: 14. maj 2017.

19 Fokus grupa, Kraljevo, 20.02.2017.

20 Opštine i gradovi u Republici Srbiji, Republički zavod za statistiku, op. cit.

„Dosta slučajeva nasilja u porodici ostane neprijavljeno i mnogo nasilja koje se dešava u porodici se ne tretira kao nasilje. Tako da, iz nekih razgovora čujemo šta se dešava, a naročito na planu psihološkog i ekonomskog nasilja. To se u našoj sredini ne doživljava kao nasilje. Kada ti neko kaže gusko, ćurko, skloni se, šta ti znaš - 90% ne reaguje na to jer je to deo tradicije i normalno je da ti neko kaže ćuti, šta ti imaš da pričaš. Žena, kao ni muškarac, to ne prepoznaju da je to nasilje jer je normalno kada on priča da ona treba da ćuti. Fizičko nasilje, odnosno neki vid lakšeg fizičkog nasilja se i ne doživljava kao nasilje - šamar, čuška, povlačenje za kosu.“
(Učesnica u fokus grupi, Kraljevo)

„Napravio bih jednu malu ogradu: ovde kada ljudi dođu i krenu da pričaju o bezbednosti, oni odmah krenu da pričaju o vebhabijama i kako je taj aspekt bezbednosti problem, ili kako bismo rekli, ekstremizam i radikalizam izlaze iz konteksta vere i religije koja je ovde dominantna. Ljudi dolaze sa tim u Pazar i hoće o tome da pričaju, međutim mnogo su značajnije i važnije druge vrste rizika sa kojima se mladi ovde suočavaju. To su rizici vezani za nezaposlenost, za jedan opšti ekonomski položaj, ekološki - jako se malo govori o tome a ovo je, ja verujem, jedan od najzagadenijih i najprljavijih gradova koji postoji u Srbiji.“
(Učesnik u fokus grupi, Novi Pazar)

21 „Novi Pazar“, Republički zavod za statistiku, dostupno na: http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profile_Novi%20Pazar_EURSRB002001007003.pdf, pristupljeno: 7. juna 2017.

22 Integrisani odgovor zajednice na izazove po ljudsku sigurnost u Novom Pazaru, DamaD, Novi Pazar, 2015. „Debata Foruma 10: Radikalizam i ekstremizam – uzroci, posledice i budući izazovi“, Youtube, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=vrb8aMncMZk>, pristupljeno: 22. maja 2017.

23 Ovaj nalaz potvrđuju i nalazi Nacionalnog izveštaja o humanom razvoju za 2016. godinu. U izveštaju je ocenjeno da Novi Pazar nema dovoljno razvijene kapacitete da se nosi sa posledicama prirodnih nepogoda, poput poplava, i posledično je svrstan među opštine koje pokazuju manjak kapaciteta za izgradnju i održavanje otpornosti. B. Anđelković i M. Kovač, „Izveštaj o humanom razvoju, Srbija 2016: Socijalni kapital - Nevidljivo lice otpornosti“, UNDP Srbija, 2016, dostupno na: <http://publicpolicy.rs/publikacije/b1717f21ed35b796e9a389d-87411d8632ce42a79.pdf>, pristupljeno: 23. maja 2017.

ili njihova deca životno ugrožene. Psihološko nasilje se posebno retko prijavljuje čak i putem SOS telefona, i još teže procesuiru. Akteri sa kojima je tim CENTRA razgovarao smatraju da se prevenciji rodno zasnovanog nasilja u lokalnoj zajednici ne pristupa dovoljno odgovorno. Službenici lokalnih institucija, pre svega policajci, ne prepoznaju u dovoljnoj meri psihološko nasilje i seksualno uznemiravanje kao oblike rodno zasnovanog nasilja, odnosno nasilja u porodici. Takođe, iznet je i stav da postupanje lokalnih institucija u slučajevima rodno zasnovanog nasilja često nije adekvatno i senzibilisano. Loša ekonomska pozicija žena i ekonomska zavisnost prepoznata je kao ključna otežavajuća okolnost za izlazak žrtve iz kruga nasilja.

Novi Pazar je grad sa jednom od najmlađih populacija u Srbiji, a prosečna starost je 34 godine.²¹ Prema mišljenju učesnika projekta CENTRA, **bezbednost mladih** u Novom Pazaru obuhvata niz problema od širenja radikalnih i ekstremističkih ideja, preko vršnjačkog nasilja, do socioekonomskih problema poput nezaposlenosti. Pojedini sagovornici CENTRA smatraju da su neke od ovih tema nametnute – poput radikalizma i ekstremizma, iako su zabeležene značajne aktivnosti lokalnog civilnog sektora u oblasti prevencije radikalizacije mladih.²² S druge strane, o onim temama koje su posebno značajne za položaj mladih ne razgovara se dovoljno. U tom smislu, zagađenost životne sredine izdvojena je kao bezbednosno vrlo značajna tema.²³ Ovakvi stavovi, i potencijalna neusaglašenost između stvarnih potreba mladih u Novom Pazaru i dosadašnjih aktivnosti na poboljšavanju njihove bezbednosti, pokazuju da je potrebno dodatno istraživanje i analiziranje bezbednosnih prioriteta u lokalnoj zajednici.

Predstavnici lokalnih institucija i organizacija civilnog društva imaju različite percepcije bezbednosnih izazova u lokalnim zajednicama. Civilni sektor, koji najneposrednije komunicira sa građanima, kao najveće bezbednosne izazove ističe svakodnevne probleme zajednice. Kontinuirano delovanje OCD na jednoj temi, poput rada Udruženja Fenomena na problemu nasilja u porodici, dovelo je do toga da se ova tema pojavi na agendi lokalnih institucija i dovede do promena u nekim praksama u postupanju. Ipak, predstavnici OCD smatraju da komunikaciju sa građanima treba prilagoditi posebnim ciljnim grupama kako bi se postigli bolji rezultati. „Moramo da priđemo studentima ili srednjoškolcima i da pričamo jezikom koji oni razumeju. Mi se gađamo nekim izrazima, ali sa njima mora drugačije. Oni moraju da znaju kako mogu da daju doprinos, a ne da pričamo o nekim apstraktnim temama i nerazumljivim terminima.“ (Učesnik u fokus grupi, Novi Pazar)

S druge strane, lokalne institucije uglavnom prilaze bezbednosnim problemima iz ugla svojih nadležnosti i delokruga rada držeći se protokola i procedura. Pored toga, njihov angažman u rešavanju nekog problema neretko zavisi od entuzijazma zaposlenih. „Rad insititucija se zasniva na radu pojedinaca i pojedinki i što su oni stvarno entuzijasti u tom poslu. Međutim, pitanje je kada bi se oni povukli i kada bi došli neki drugi ljudi. Nije to da iza inicijative stoji cela institucija. ... Svaka od tih institucija poseduje protokol šta da radi u slučaju nasilja. Iako imamo relativno dobru saradnju, opet i tamo rade neke individue koje u nekom trenutku žele ili ne žele da rade i saraduju, pa se mi pozivamo na protokol. To stalno pozivanje na službenu dužnost nekako ih razbudi.“ (Učesnica u fokus grupi, Kraljevo)

MEHANIZMI ZA PRAĆENJE I UNAPREĐENJE LJUDSKE BEZBEDNOSTI U LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Polazeći od specifičnih bezbednosnih potreba pojedinaca i društvenih grupa, posebno onih ranjivih, koncept ljudske bezbednost fokusira se na uključivanje svih relevantnih lokalnih aktera (institucija, OCD, medija) u praćenje i unapređenje bezbednosti, kao i na njihovu aktivnu saradnju. Postoje različiti mehanizmi za jačanje međusektorske saradnje i koordinacije rada lokalnih institucija. U sve tri lokalne zajednice koje su bile predmet istraživanja obrazovani su **lokalni saveti za bezbednost**. Članovi lokalnih saveta za bezbednost nisu isti u svim gradovima i opštinama, ali može se reći da u njihov sastav redovno ulaze: predsednik opštine/gradonačelnik, načelnik Policijske uprave ili komandir policijske stanice, predstavnici opštinskih tela, predsednici mesnih zajednica, predstavnici sudova, socijalnih, zdravstvenih i inspeksijskih službi, obrazovnih institucija i civilnog sektora.²⁴

Lokalni savet za bezbednost grada Novog Pazara predstavlja primer dobre prakse saradnje institucija i civilnog sektora u okviru jednog ovakvog tela. Savet je prepoznao značaj saradnje sa civilnim društvom i medijima i omogućio je njihovu aktivnu participaciju u procesima usvajanja važnih dokumenta kao što su Strategija za bezbedan grad Novi Pazar 2016-2020 i Komunikacijska strategija lokalnog saveta za bezbednost.²⁵ Izradu **Strategije bezbednog grada Novog Pazara za period 2016 – 2020** koordinisao je Lokalni savet za bezbednost i ona je usvojena u decembru 2016. Strateški ciljevi obuhvaćeni Strategijom su: bezbednost i sigurnost građana i građanki i njihove imovine na teritoriji Novog Pazara, bezbednost mladih, bezbednost saobraćaja, porodica - sigurno mesto bez nasilja, zdrav život za sve građane i Savet za bezbednost koji radi u skladu sa potrebama sredine za sigurnošću.²⁶

Pored institucija, i pojedini predstavnici civilnog društva bili su uključeni u proces izrade kako Strategije, tako i pratećeg Akcionog plana u ovom gradu. Da Strategija i Akcioni plan ne bi ostali samo „na papiru“, predloženo je kreiranje i uvođenje **mehanizma za praćenje rada institucija i primenu pravnih dokumenata**, kako bi se osigurala efikasnost i transparentnost u njihovom radu. Ovo je vrlo važno sa aspekta praćenja ispunjavanja postavljenih ciljeva, kako bi se oni, u slučaju potrebe, mogli pravovremeno i redefinisati. Lokalni savet takođe je predložio **sistem rotirajućeg predstavištva OCD** u sastavu Saveta, a u skladu sa njihovim delokrugom rada i ekspertizom. Razvijena je i **Komunikacijska strategija Lokalnog saveta za bezbednost** kao doprinos transparentnosti rada saveta i unapređenju komunikacije sa samim građanima.

Operativni modeli saradnje, poput posebnih timova ili radnih grupa, formirani su u tri lokalne zajednice kako bi se određeni bezbednosni problemi rešili na što efikasniji način. Takvi primeri su multisektorski tim za sprečavanje nasilja u porodici u Kraljevu i radna grupa za praćenje migracija na teritoriji grada Subotice i koordinaciju aktivnosti. **Multisektorski tim za sprečavanje nasilja u porodici** u Kraljevu oformljen je 2014. godine i obuhvata 16 predstavnika institucija

24 Maja Bjeloš et al, *Priručnik za rad lokalnih saveta za bezbednost*, Fond za otvoreno društvo, Beograd, 2011.

25 Strategija bezbednog grada Novog Pazara 2016-2020 i Komunikacijska strategija, dostupni su na: <http://www.novipazar.rs/savet-za-bezbednost-grada-novog-pazara>, pristupljeno 11. juna 2017.

26 Strategija bezbednog grada Novog Pazara za period 2016 – 2020, str. 10.

i organizacija. Sastanci se održavaju jednom mesečno i njima predsedava predstavnik Centra za socijalni rad.²⁷ „Ti sastanci su dobri jer imamo priliku da razmenimo iskustva i izložimo probleme sa kojima se susreću naše korisnice. Problem je što multisektorski tim ne deluje preventivno.“ (Učesnica u fokus grupi, Kraljevo) Kada je reč o **radnoj grupi za praćenje migracija na teritoriji grada Subotice i koordinaciju aktivnosti**, njom predsedava narodni poslanik koji je bio zadužen za praćenje migrantske krize od samog početka. Ovaj primer takođe predstavlja i model za direktno uključivanje narodnih poslanika u rešavanje lokalnih problema. Radna grupa je donela pravila o utvrđivanju načina kretanja migranata početkom godine i zadužena je za koordinaciju svih relevantnih institucija koja se bave migrantskom krizom u Subotici.²⁸

Neki od izazova u radu ovakvih lokalnih tela i inicijativa jesu uslovljenost njihovog sastava od lokalne političke situacije, kao i uticaj političke volje i agende donosilaca odluka u zajednici na domete i održivost započetih aktivnosti. Članovi ovakvih tela, posebno u slučaju lokalnih saveta za bezbednost, su određeni za članstvo po funkciji, ponekad i bez ličnih afiniteta za temu rada tela. Česte smene članova, usled promena vlasti u lokalnoj samoupravi, utiču na kontinuitet i efikasnost rada ovih tela. Takođe, slučaj izmena u sastavu lokalnog saveta u Kraljevu, pokazuje i da lokalna politička volja u velikoj meri određuje pravce i koncept rada ovih tela. Naime, prema navodima učesnika projekta CENTRA, izmenama u sastavu lokalnog saveta za bezbednost u Kraljevu nakon izbora, predstavnici civilnog sektora su isključeni iz njegovog sastava.

PREPREKE U OSTVARIVANJU SARADNJE NA LOKALNOM NIVOU

Saradnja civilnog i državnog sektora važan je preduslov unapređenja ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama, uzimajući u obzir brojnost i raznovrsnost bezbednosnih problema, ali i potrebu demokratskog nadzora nad sektorom bezbednosti i bezbednosnim politikama.

Prema mišljenju učesnika projekta CENTRA, u sve tri lokalne zajednice **delovanje aktera iz civilnog sektora i institucija se za sada odvija odvojeno, a njihova saradnja je sporadična i nije instiucionalizovana**. Zbog toga vlada uverenje da postojeći modeli saradnje nisu dovoljno održivi, kao i da nepostojanje stalnih i formalizovanih kanala komunikacije neretko dovodi do situacije u kojoj su akteri iz civilnog sektora isključeni iz procesa donošenja odluka.²⁹

Nedovoljna komunikaciju i saradnja između različitih organa takođe je prepoznata kao prepreka unapređenju ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama. Ove institucionalne prepreke često se prevazilaze zahvaljujući neformalnim kontaktima, s obzirom na to da birokratske procedure otežavaju hitno reagovanje. Dodatni problem u radu lokalnih institucija predstavljaju aktuelne mere štednje i racionalizacija broja zaposlenih u državnoj upravi i lokalnim samoupravama, koje onemogućavaju prijem novih kadrova koji su neophodni za efikasniji rad i adekvatniji odgovor lokalne zajednice na novonastale bezbednosne probleme,

27 Fokus grupa, Kraljevo, 20.02.2017.

28 „Dobar odgovor na migrantsku krizu“, Subotica, dostupno na: <http://www.subotica.rs/index/page/lq/sr/id/10848>, pristupljeno: 16. maja 2017.

29 Kako bi se prevazišli problemi u komunikaciji lokalnih samouprava i OCD, Stalna konferencija gradova i opština i Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom izradili su opis radnog mesta za službenike lokalnih samouprava zadužene za saradnju sa civilnim sektorom. Preporuka je da se ovakvo radno mesto sistematizuje kako bi se formirale kontakt tačke za saradnju između sektora. Ostaje da se vidi koliko će lokalne samouprave imati u vidu ovu preporuku, koja nije pravno obavezujućeg karaktera. Za više informacija, pogledajte: „Opis poslova saradnje sa organizacijama civilnog društva na lokalnom nivou“, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom, dostupno na: <http://civilnodrustvo.gov.rs/vest/opis-poslova-saradnje-sa-organizacijama-civilnog-dru%C5%A1tva-na-lokalnom-nivou.37.html?newsId=777>.

poput migrantske krize. Nedostatak materijalnih i ljudskih kapaciteta posebno je izražen u radu centara za socijalni rad, domova zdravlja i policije.

Na kraju, učesnici projekta CENTRA prepoznaju i neusklađeno delovanje samih organizacija civilnog društva kao prepreku efikasnijem suočavanju sa problemima ljudske bezbednosti. Česta su preklapanja aktivnosti, projekata i programa, a informacije o planovima i postignutim rezultatima nedovoljno se razmenjuju.

ULOGA NARODNIH POSLANIKA U UNAPREĐENJU LJUDSKE BEZBEDNOST NA LOKALNOM NIVOU

Stav učesnika projekta CENTRA je da saradnja lokalnih institucija i drugih aktera sa narodnim poslanicima važna za rešavanje problema ljudske bezbednosti u lokalnoj zajednici. U Subotici je naglašen doprinos poslanika u smislu pozitivne prezentacije grada i zastupanja lokalnih interesa. U Kraljevu je istaknuta potreba jačanja saradnje u kontekstu zakonodavnih aktivnosti parlamenta i potrebe da iskustva sa lokalnog nivoa budu više uvažena u procesu kreiranja javnih politika. Sagovornici u Novom Pazaru su istakli ulogu narodnih poslanika u stavljanju lokalnih problema na agendu Skupštine kao mogućnost za postizanje veće vidljivosti lokalnih zajednica.

Najkonkretniji primer rada narodnih poslanika u lokalnoj zajednici jeste angažovanje poslanika iz Subotice kao predsedavajućeg radne grupe za praćenje migracija na teritoriji grada Subotice i koordinaciju aktivnosti. Prema mišljenju učesnika istraživanja u Subotici, njegovo predsedavanje je važno jer omogućava bolju koordinaciju politika na nacionalnom i lokalnom nivou. Dodatno, poslanička pozicija mu je omogućila pristup novim kanalima komunikacije zahvaljujući kojima dalje može da (is)pregovara finansijska sredstva neophodna za zbrinjavanje migranata u Subotici.³⁰

S druge strane, predstavnici civilnog sektora Kraljeva, Novog Pazara i Subotice, koji su učestvovali u projektu CENTRA, saglasni su u oceni da komunikacija između narodnih poslanika i njihovih lokalnih baza nije dovoljno razvijena i vidljiva. Kao glavni uzrok vidi se priroda proporcionalnog izbornog sistema u Srbiji, koji uslovljava da se birači odlučuju za političke stranke, a ne konkretne ličnosti iz lokalne zajednice.

Kao dodatna prepreka većoj vidljivosti lokalnih zajednica vidi se i uslovljenost uticaja narodnog poslanika njegovom političkom pozicijom u okviru stranke kojoj pripada, odnosno u zavisnosti od toga da li je predstavnik vladajuće ili opozicione stranke. Takođe, učesnici ističu da se saradnja lakše odvija ukoliko postoji jasan politički interes za rešavanje konkretnog problema. S obzirom na to da izborni sistem ne podstiče angažovanje poslanika na lokalnom nivou, niti oni po zakonu odgovaraju lokalnoj zajednici, stepen njihovog angažovanja u zajednici zavisi od njihovog ličnog afiniteta, inicijative i zalaganja. Stoga, izuzev *ad hoc* zalaganja, nedostatak konzistentne saradnje onemogućava da lokalne prakse, aktivnosti i

30, „Vujadinović: U Subotici se gradi dispanzer za decu migrante“, *Maglocistač*, dostupno na: <http://maglocistac.rs/vujadinovic-u-subotici-se-gradi-dispanzer-za-decu-migrante/>, pristupljeno: 13. maja 2017.

uvidi u lokalnu dinamiku posluže narodnim poslanicima kao solidan osnov za formulisanje amandmana u procesu donošenja zakona, procenu funkcionisanja usvojenih zakona i kvalitetniju raspravu.

U anketi CENTRA, 592 ispitanika je odgovorilo i na dva pitanja koja se direktno tiču uloge narodnih poslanika u lokalnim zajednicama.

Na pitanje *Da li znate ko je narodni poslanik iz Vašeg grada?* 45.6% reklo je da ne zna ko je narodni poslanik iz njihovog mesta, 42.1% zna, a 12.3% ispitanika ne zanima ova vrsta informacije.

Ispitanici su imali prilike da ocene doprinos narodnih poslanika u lokalnoj zajednici iz koje dolaze na skali od 1 do 5, gde je 1 zanemarljiv a 5 značajan. 51% ispitanika smatra da je njihov doprinos zanemarljiv, a samo jedan odsto (1%) ispitanika je ocenilo doprinos poslanika kao značajan (ocenu 4 je dalo 24.3%, 3 - 20.4%, a ocenu 2 - 3.2% ispitanika).

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Građani tri lokalne zajednice koje je analizirao CENTAR, kao i građani drugih gradova i opština, suočavaju se sa raznovrsnim problemima ljudske bezbednosti. Oni pre svega ističu težak socio-ekonomski položaj, koji za posledicu ima i porast nasilja i netrpeljivosti. Ova uzročno-posledična veza socio-ekonomskog statusa i (ne)bezbednosti zahteva ***koordinisan i sistemski odgovor lokalne zajednice, kao i jaku međusektorsku saradnju i komunikaciju, koje danas najčešće nema.***

Pojedini od učesnika aktivnosti CENTRA izneli su utisak da su neke od tema o kojima se često govori kao bezbednosno značajnim, zapravo nametnute i da nemaju utemeljenje u stvarnosti. S druge strane, slabi kapaciteti institucija posebno dolaze do izražaja u kriznim situacijama koje donose nove bezbednosne probleme, kakvi su intenzivni migrantski tokovi sa kojima se Srbija suočava u poslednjih nekoliko godina. Zato je važno da ***sistem praćenja lokalne bezbednosti podrazumeva i konsultatini proces u koji će biti uključeni građani, u okviru koga bi oni mogli direktno da iznesu stavove o sopstvenoj bezbednosti i potrebama.*** Ovo bi moglo doprineti i jačanju poverenja građana u institucije i njihovu sposobnost da osiguraju bezbednost u lokalnoj zajednici.

Postojeći mehanizmi saradnje, poput lokalnih saveta za bezbednost ili posebnih radnih grupa, osmišljeni su da efikasno unaprede bezbednost, ali njihovo funkcionisanje u velikoj meri zavisi od lokalne političke klime, kao i motivisanosti njihovih članova da se bave određenim pitanjem. Zbog čestih promena u članstvu poseban izazov za lokalne zajednice jeste obezbeđivanje kontinuiteta rada takvih tela. Međutim, bez obzira na izazove, ovi mehanizmi su u praksi jedan od ključnih

forumu za dijalog te bi **lokalne uprave trebalo da unaprede njihov rad i kapacitet za kreiranje strategija i „mape puta” do unapređenja lokalne bezbednosti, uključujući i preventivni rad u sprečavanju svih oblika nasilja.**

Takođe, potreba uključivanja predstavnika civilnog sektora u rad ovakvih tela još uvek nije dovoljno sagledana, iako su lokalne organizacije uglavnom u mnogo bližem kontaktu sa građanima i njihovim potrebama od nekih institucija. **Uključivanje predstavnika OCD u rad radnih grupa, tela ili saveta koja se bave unapređenjem bezbednosti ili rešavanjem konkretnih bezbednosnih problema u lokalnim zajednicama doprinelo bi efikasnijem radu lokalne samouprave.**

Saradnja i bolja komunikacija institucija sa OCD vidi se kao važan način za unapređenje sistema praćenja, suzbijanja i prevencije problema ljudske bezbednosti na lokalnu. **Bolja razmena informacija potrebna je i među samim institucijama, ali i u okviru civilnog sektora.** Primetno je da se aktivnosti OCD neretko preklapaju, dok bi samoinicijativa među OCD za boljom saradnjom i razmenom informacija sigurno doprinela postizanju sinergije i boljim rezultatima. Na primer, zajedničko organizovanje različitih vrsta aktivnosti (poput tribina, debata, sastanaka) na lokalnom nivou bi omogućilo građanima da direktno ukažu na bezbednosne probleme predstavnicima lokalnih institucija, ali bi takođe omogućilo i bolje informisanje građana o bezbedonosnim izazovima.

Kao posledica proporcionalnog izbornog sistema, narodni poslanici ne odgovaraju direktno lokalnoj zajednici iz koje potiču, već političkoj partiji. Ipak, lokalni akteri prepoznaju potrebu da poslanici budu uključeni u život zajednice i smatraju da postoji niz mogućnosti kako bi oni mogli doprineti razvoju zajednice i unapređenju ljudske bezbednosti. **Modaliteti saradnje variraju od pozitivne prezentacije grada, preko privlačenja investicija, do razmene znanja i iskustva radi formulisanja javnih politika zasnovanih na pouzdanim podacima i potrebama građana.**

Potrebno je da komunikacija lokalne samouprave i građana sa narodnim poslanicima bude redovna i produbljena. Na primer, direktna i stalna komunikacija može biti uspostavljena kroz već postojeće resurse, kao što su kancelarije narodnih poslanika koje, sa manje ili više uspeha, funkcionišu u nekim lokalnim zajednicama. U ovom procesu je od najveće važnosti **omogućiti i građanima lokalnih zajednica da što češće komuniciraju sa svojim predstavnicima u Narodnoj skupštini i direktno im prenesu svoje viđenje lokalne bezbednosti. Pozivanje narodnih poslanika na sednice lokalnih saveta za bezbednost ili druge skupove u lokalnoj zajednici bi doprinelo direktnoj komunikaciji lokalnih institucija i OCD sa narodnim poslanicima.**

Uzimanjem u obzir preporuka datih u ovom predlogu praktične politike, uvećao bi se potencijal koji demokratska kontrola sektora bezbednosti nudi, dok bi se sprovođenje bezbednosnih politika na lokalnom nivou unapredilo.

Centar za istraživanje javnih politika (CENTAR) je nevladina organizacija istraživačkog usmerenja (think tank), osnovana 2010. godine, koja se bavi ispitivanjem raznih aspekata bezbednosnog i socio ekonomskog statusa građana sa ciljem da utiče na poboljšanje primene javnih politika ili njihovu promenu.

Glavni cilj CENTRA je da svojim istraživanjima osvetli stvarne potrebe građana, i na taj način pomogne relevantnim donosiocima odluka da politike formulišu sa stanovišta „perspektive krajnjeg korisnika“, odnosno građana.

CENTAR neguje multi-disciplinarni pristup i u prvi plan stavlja terenska istraživanja jer smatra da je za dubinsko sagledavanje problema i formulisanje održivih javnih politika važno sagledati problematiku i sa centralnog i sa lokalnog nivoa.

CENTAR je do sredine 2017. godine sproveo više od 20 projekata, uključujući i one na regionalnom nivou. Njegovi projekti podržani su od strane međunarodnih organizacija i agencija (OEBS, UNDP, UNICEF, UNOPS, DCAF), vladinih organizacija i kancelarija, ministarstava, privatnih donatora – SDC i OSI, i inostranih akademskih institucija, kao i kroz programe poput Matre ambasade kraljevine Holandije u Srbiji. CENTAR je dobitnik granta za organizacioni razvoj Think Tank Fund Fondacije instituta za otvoreno društvo.

Jelena Šapić i Filip Stojanović, *Civilno društvo i institucije na istom zadatku: Mogućnosti za unapređenje ljudske bezbednosti u lokalnim zajednicama*, Centar za istraživanje javnih politika, Beograd, jun 2017.

O AUTORIMA

Jelena Šapić je istraživačica u Centru za istraživanje javnih politika od novembra 2015. godine. Master studije na odseku za međunarodne odnose i evropske studije završila je 2014. godine kao stipendista Centralno-evropskog univerziteta. Prethodno je diplomirala na Fakultetu političkih nauka, smer međunarodni odnosi. Bila je stipendista Fonda za mlade talente Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije, kao i Fondacije Dragoslav Srežović za mlade talente. Pohađala je Studije budućnosti Beogradske otvorene škole i letnju školu o terorizmu i borbi protiv terorizma u Olimpiji (Grčka). Takođe, učestvovala je u TRAIN programu za Zapadni Balkan Nemačkog saveta za međunarodne odnose (DGAP)

Filip Stojanović je istraživač CENTRA od oktobra 2016. godine. Master i osnovne studije završio je na Fakultetu bezbednosti Univerziteta u Beogradu. Od januara do oktobra 2015. godine angažovan je kao student demonstrator na Fakultetu bezbednosti na predmetima Sistemi bezbednosti, Obaveštajne i bezbednosne službe i Uvod u studije bezbednosti, dok je od marta do septembra 2015. godine bio stažista u Programu Ujedinjenih nacija za razvoj – UNDP na projektu „Unapređena otpornost za odgovor na vanredne situacije“. U toku dosadašnjeg istraživačkog rada, Filip je objavio nekoliko naučnih radova u časopisima iz kategorije M53, kao i predloga javnih politika.

Projekat u okviru kojeg je nastao ovaj predlog javne politike osmislila je Svetlana Đurđević Lukić, ko-osnivačica i dugogodišnja direktorka Centra za istraživanje javnih politika. Svetlana je bila ekspertkinja u oblasti ljudske bezbednosti, reforme sektora bezbednosti i malokalibarskog oružja. Autori se iskreno zahvaljuju na mogućnosti da steknu znanja iz oblasti ljudske bezbednosti od ekspertkinje kakva je bila Svetlana. Autori se takođe zahvaljuju Marini Tadić na saradnji, podršci, komentarima i smernicima.

Autori: Jelena Šapić i Filip Stojanović

Recenzent: Marina Tadić

Dizajn: Žolt Kovač

Prelom: Jelena Šapić

Izdavač: Centar za istraživanje javnih politika, Beograd

Za izdavača: Branka Anđelković, urednica

Copyrights: Centar za istraživanje javnih politika

www.publicpolicy.rs

office@publicpolicy.rs

Pripremu ovog predloga javne politike podržalo je Odeljenje za demokratizaciju pri Misiji OEBS-a u Srbiji.